

وظایف امت نسبت به قرآن و عترت علیهم السلام

مهدی مقامی

وب‌گاه: www.mftqs.com , ایمانامه: tadabbor@chmail.ir

نرسنه مطالب

پیش از نوشتار..... ۹

وظایف امت نسبت به قرآن

الف. وظایف معرفتی..... ۱۵

یکم: شناخت حقیقت و جایگاه قرآن..... ۱۵

۱. قرآن وحی الهی است..... ۱۶

۲. قرآن در زمان پیامبر ﷺ جمع شده است..... ۱۶

۳. قرآن از تحریف منزه است..... ۱۷

دوم: شناخت نقش قرآن..... ۱۸

۱. قرآن کتاب هدایت است..... ۱۹

۲. قرآن میزان است..... ۲۰

۳. قرآن شفاعت..... ۲۱

۴. قرآن، کتاب نور است..... ۲۳

۴. قرآن، کتاب ذکر است..... ۲۳

وظایف امت نسبت به قرآن و عترت

- سوم: فهم قرآن ۲۵
۱. تدبیر قرآن ۲۶
۲. آشنایی با معارف قرآن ۲۲
- ب: وظایف قلبی و عاطفی نسبت به قرآن ۳۵
- یکم: ایمان به قرآن ۳۵
- دوم: تکریم و تعظیم قرآن ۳۷
- سوم: همفدا داشتن قرآن ۳۷
- چهارم: نگاشته قرآن ۳۸
- پنجم: یادگیری و یادآوری قرآن ۳۸
- ششم: قرائت و تدریس قرآن ۳۹
- هفتم: حفظ قرآن ۴۵
- ج: وظایف رفتاری و عملی با قرآن ۴۸
- یکم: تمسک به قرآن ۵۱
- دوم: اعتصام به قرآن ۵۲
- سوم: تبعیت از قرآن ۵۵
- چهارم: اطاعت از قرآن ۵۶
- پنجم: اقامه قرآن ۵۷

وظایف امت نسبت به اهل بیت

- الف: وظایف معرفتی ۶۱
- یکم: شناخت شخصیت و جایگاه اهل بیت ۶۲
۱. اهل بیت علیهم السلام خلفای الهی اند ۶۴
۲. اهل بیت علیهم السلام منصوب از سوی خداوند ۶۴
۳. اهل بیت علیهم السلام اولیای الهی اند ۶۵
۴. اهل بیت علیهم السلام گواهان اعمالند ۶۶
۵. اهل بیت علیهم السلام معصومانند ۶۶
۶. اهل بیت علیهم السلام دارای مقام حکومت و رهبری اند ۶۷
- دوم: شناخت حقوق اهل بیت ۶۸
- سوم: شناخت سیره و معارف اهل بیت ۶۹

ب. وظایف قلبی و عاطفی با اهل بیت علیهم السلام	۷۱
یکم: ایمان به اهل بیت علیهم السلام و کفر به دشمنان آنها.....	۷۱
دوم: پذیرش ولایت اهل بیت علیهم السلام : (تولی) بیزاری از دشمنان آنها (تبری).....	۷۳
سوم: محبت به اهل بیت علیهم السلام و بغض به دشمنان آنها.....	۷۷
چهارم: مودت اهل بیت علیهم السلام و عداوت با دشمنان آنها.....	۸۱
پنجم: صلوات بر اهل بیت علیهم السلام و لعن بر دشمنان آنها.....	۸۸
ج. وظایف راهبری و عملی.....	۹۲
یکم: تمسک به اهل بیت علیهم السلام	۹۲
دوم: اعتقاد عام به اهل بیت علیهم السلام	۹۳
سوم: تبعیت از اهل بیت علیهم السلام	۹۴
چهارم: اطاعت از اهل بیت علیهم السلام	۹۷
پنجم: معیت با اهل بیت علیهم السلام	۹۸
ششم: وفاداری در بیعت.....	۱۰۰
هفتم: اجابت دعوت اهل بیت علیهم السلام	۱۰۲
هشتم: پرداخت حقوق مالی.....	۱۰۲
نهم: تسلیم اهل بیت علیهم السلام و جنگ با دشمنان آنها.....	۱۰۳
دهم: انتظار فرج اهل بیت علیهم السلام	۱۰۵
با خدا پیمان بسته‌ایم.....	۱۰۷
پی‌نوشت‌ها.....	۱۰۹

پیش از نوشتن مار

انسان دارای فطرت الهی و طبیعتی مادی است ﴿فَطَرَتْ اللَّهُ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا﴾^۱ و هدف از خلقت این موجود دو بندی رسیدن او به کمال در خور خویش و مقام «خلیفه‌اللهی» است؛ ﴿وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِي﴾^۲ ﴿إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً﴾^۳ برای رسیدن به کمال و مقام «خلیفه‌اللهی» نخست باید خود و سپس هدف و راه رسیدن به کمال و همچنین راهنمایان را شناخت و آن گاه از راه مستقیم، هدف را دنبال نمود.

مبدأ و مقصد خداست ﴿إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ﴾^۴ نقشه‌ی رسیدن به کمال شایسته، قرآن است و راهنمایان، رهبران و مجریان حق این نقشه، پیامبران و اوصیاء پیامبرانند، ﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ﴾^۵ ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا﴾^۶.

۱. سوره‌ی روم، آیه‌ی ۳۰.

۲. سوره‌ی ذاریات، آیه‌ی ۵۶.

۳. سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۳۰.

۴. سوره‌ی بقره، آیه‌ی ۱۵۶.

۵. سوره‌ی اسراء، آیه‌ی ۹.

۶. سوره‌ی انبیاء، آیه‌ی ۷۳.

در حقیقت همه‌ی کتب آسمانی و رسولان الهی برای تحقق مقام «خليفة اللهی» انسان تلاش کرده‌اند. کتب آسمانی، نقشه‌ی هدایت انسان را می‌نمایانند و رسولان الهی و اوصیای آنها، راهنمایان و رهبران این راه و نقشه‌اند. در این میان، قرآن کریم که آخرین کتاب و پیام الهی است، کامل‌ترین کتاب هدایت و عالی‌ترین دستور «سیر الی الله» و مهیمن بر آن است. ﴿وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ﴾^۱ و رسول اسلام و اوصیاء او نیز کامل‌ترین انبیاء و اوصیاء و افضل آنهاست ﴿وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَفِيكَ شَهِيدًا عَلٰی هَؤُلَاءِ﴾^۲

خدای سبحان هادی الذات است و ما تنها از او هدایت می‌طلبیم: ﴿اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ﴾^۳؛ اگر خدای سبحان هدایت را گاهی به قرآن: ﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ أَنْ يَهْدِيَ لِلَّذِي هِيَ أَقْوَمُ﴾^۴ و گاه به پیشوایان بزرگ دین نسبت می‌دهد: ﴿وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا﴾^۵، برای آن است که قرآن، پیامبران و امامان، وجهی از وجه خدای سبحان و شأنی از شئون هدایت الهی‌اند.^۶

نه قرآن به گروه و شخص خاصی منحصر است ﴿إِنْ هُوَ إِلَّا وَدَّ الْعَالَمِينَ﴾^۷ و نه اهل بیت

۱. سوره‌ی حمد، آیه‌ی ۵.

۲. سوره‌ی نحل، آیه‌ی ۸۹.

۳. سوره‌ی اسراء، آیه‌ی ۹.

۴. سوره‌ی اسراء، آیه‌ی ۹.

۵. سوره‌ی انبیاء، آیه‌ی ۷۳.

۶. جوادی آملی، عبدالله، همتایی قرآن و اهل بیت، ص ۳۶.

۷. سوره‌ی ص، آیه‌ی ۸۷.

در انحصار گروهی در می آیند ﴿وَإِذْ أَنْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبَّهُ بِكَلِمَاتٍ فَاتْمَحَنَ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا﴾^۱ به دیگر سخن، نه قرآن منحصر در مسلمانان است و نه اهل بیت منحصر به شیعیان. هر دو جهانی اند و برای راهنمایی و رهبری جهان و جهانیان آمده اند ﴿تَذِيرًا لِلْبَشَرِ﴾^۲ ﴿يَمَلَأُ الْأَرْضَ عَدْلًا وَ قِسْطًا كَمَا مَلَأْتَ جَوْرًا وَ ظُلْمًا﴾^۳ هر دو از ناحیه ی الهی صادر شده اند، آهنگ و قصدی واحد داشته، در همه ی مراتب وجودی نیز آهنگی یکسان و یکذریعت دارند، همگرایی و هم آوایی این دو با بیان شریف نبوی ﷺ کاملاً روشن شده است ﴿إِنِّي تَارِكٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ مَا إِنْ تَمَسَّكْتُمْ بِهِمَا لَنْ تَضِلُّوا كِتَابَ اللَّهِ وَ عَثَرَتِي أَهْلَ بَيْتِي وَ أُمَّةً لَمْ أَفْتَرِهَا حَتَّىٰ يَرِدَا عَلَيَّ الْخَوْصُ﴾^۴

زمانی می توان به مقلد و مقفرد رسید که هم نقشه و راه را خوب شناخت و هم دستور راهنما و رهبر را استماع و عمل نمود.

در این نوشتار کوشیده ایم با رویکردی قرآنی روایی، مهمترین وظایف و تکالیف امت را نسبت به قرآن و عترت ﷺ (رأ و رهبر) مرور نماییم تا انشاءالله بیش از پیش بستر عمل به آن ها برای ما محقق شود. بایسته است برای تحقق این مهم دست به دعا برداشته و خاضعانه از درگاه باری تعالی بخواهیم که ﴿فَلَا عُدْوَانُ مِنَّا مَنْ يَرْعَاهُ حَقَّ رِعَايَتِهِ﴾^۵ و ﴿أَعْنَا عَلَى تَأْدِيَةِ حُقُوقِهِ إِلَيْهِ، وَ الاجْتِهَادِ فِي طَاعَتِهِ، وَ الاجْتِنَابِ عَنْ مَعْصِيَتِهِ﴾^۶

۱. سوره ی بقره، آیه ی ۱۲۴.

۲. سوره ی مدثر، آیه ی ۳۶.

۳. کلینی، محمد بن یعقوب، الکافی، ج ۱، ص ۳۳۸.

۴. حر عاملی، محمد بن حسن، وسائل الشیعه، ج ۲۷، ص ۳۳.

۵. صحیفه سجادیه، ص ۱۷۶، وَ كَانَ مِنْ دُعَائِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ عِنْدَ خَتْمِ الْقُرْآنِ

۶. إقبال بالأعمال الحسنة، ج ۱، ص ۵۱۳.

مخاطب گرمی توجه دارد که عرصه‌های شناخت و عمل به قرآن و معارف اهل بیت عصمت و طهارت علیهم‌السلام بیش از مواردی است که در این نوشتار آمده، لکن کوشیده‌ایم مهمترین آنها را تبیین نماییم.

با توجه به اینکه وظایف نسبت به قرآن و عترت را می‌توان در دو سطح عمومی و تخصصی مورد تحلیل و بررسی قرار داد در این نوشتار فقط وظایف عمومی امت اسلامی نسبت به قرآن و عترت تبیین شده است و وظایف تخصصی در نوشتاری دیگر ارائه خواهد شد. انشاءالله

بایسته است از تلاش‌های خالصانه همه‌ی اساتید و عزیزانی که در ارزیابی، اصلاح و ویرایش این کتاب همکاری داشته‌اند، ریشه‌ی استاد ارجمند جناب حجت‌الاسلام والمسلمین الهی‌زاده تشکر و قدردانی شود.

بدون شک انتقادات و پیشنهادهای مشفقانه‌ی هل نظر، در تبیین کامل‌تر مباحث، راهگشا خواهد بود و نگارنده پیشاپیش سپاس خود را به پیشنهادکنندگان تقدیم می‌دارد.

مهدی مقامی

موسسه تبیین قرآن و سیره

مشهد مقدس / اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۵

برابر با ۱۳ ربیع‌المرجب ۱۴۳۷

میلاد مسعود امام علی علیه‌السلام